

VENEMAA VÄRBAB PETTUSE ABIL AAFRIKA TUDENGEID UKRAINASSE SÕDIMA

Venemaa soojendab Aafrika riikidega suhteid, lootes leida tuge Lääne-vastastele narratiividele ning kogudes ressursse sanktsioone kartmata.

Üha laienev koostöö annab otstarbe ka ripakile jäänud Vene ametnikele, kes enam Lääne suunal rakendust ei leia.

Venemaa kaitseministeerium värbab hariduskoostöö kattevarjus Ukrainasse sõdima Aafrika riikide õppureid.

Venemaa välispoliitilised jõupingutused Aafrika suunal pole raugenud – 2026. aastal kavandatakse Venemaa-Aafrika tippkohtumist, nüüd juba kolmandat korda.

Kreml on oma tegevust Aafrika suunal mitmekesistanud. Traditsioonilise militaar-koostöö kõrval saavad üha enam tähelepanu n-ö pehmed valdkonnad, sedapuhku haridus ja kultuur. Venemaa ametkonnad on sõlminud mitme Aafrika riigiga (nt Tšaad, Eritrea, Djibouti ja Guinea) vastastikuse mõistmise memorandumeid, algatanud Venemaa ülikoolide propageerimiseks mitmeid koostööprojekte, suurendanud välis- tudengite arvu ning eksportinud ka Vene kõrgharidust välismaale.

Aafrika kasvanud tähtsus jääb lähiajal Venemaa jaoks püsima.

Mitmekülgse koostöö laiendamine Aafrika riikides aitab lisaks pehme jõu evimisele lahendada Venemaal probleemi, kuhu saata Vene ametkondade töötajad (diplomaadid, eriteenistujad, kultuuri- ja mõju- tusorganite töötajad), keda Lääne suunal enam rakendada ei saa. Nii on näiteks näo üha enam Aafrika poole pööranud Venemaa mõjutus- tegevuses aktiivset rolli mängiv föderaalagentuur Rossotrudnitstsv, mille esindusi on avatud mh Guineas ja Burkina Fasos. Aafrikas on pead tõstnud ka välisriikides vene keele populariseerimisele kes- kenduv fond Russki Mir (uued esindused mh Burundis ja Ugandas).

Kõigis neis formaatides püüab Venemaa veenda aafriklasi omaenda narratiivides ning levitada läänერიიკიdevastaseid teese: Lääne mõju ja koostöö Aafrikaga on neokolo- nialistlik, ebaõiglane ja patroneeriv; Venemaa on seevastu aga tõelise multipolaarse maailmakorra eestkõneleja ja suveräänsuse kaitsja, kellega toimub koostöö võrdsete partnerlussuhete alusel.

Süvenev koostöö on märk sellest, et Venemaa mõtleb Aafrika-suunalisest koostööst varasemast pikemas ajaraamis. Haridus- ja kultuuripropaganda on tõhusad tööriistad, mille abil kujundada just pealekasvava põlvkonna meelsust ja hoiakuid venesõbraliku- maks. Ehkki töö seisab silmitsi paljude takistustega, nagu keelebarjäärid, vähene vene

Mali pealinnas Bamakos lehvisid Prantsusmaa-vastasel meeleavaldusel kõrvuti nii Mali kui Venemaa lipud.

Allikas: Michele Cattani (AFP)

kultuuri tundmine Aafrikas, haridussüsteemide ühildamatus ja ressursside nappus, on siiski võimalik, et Venemaal õnnestub kallutada mõne Aafrika riigi avalikku arvamust endale sõbralikumaks.

AAFRIKLASED UKRAINAS

Aafrikast pärit tudengite huvi Vene kõrghariduse vastu on märgatav: 2025. aastal õppis Venemaa võimude andmetel sealsetes ülikoolides vähemalt 35 000 Aafrikast saabunud tudengit. Seni sõbralikku läbikäimist varjutavad aga mitme Aafrika riigi suursaatkonna protestinoodid ja üleskutsed Venemaa välisministeeriumile, milles nõutakse oma Venemaal viibivate kodanike õiguste tagamist.

Põhjus seisneb Venemaa kaitseministeeriumi praktikas saata Aafrika tudengeid Ukrainasse lahinguväljale surema. Näiteks meelitati Belgorodis õppinud üliõpilasi „töövõimaluse“ kattevarjus Venemaa okupeeritud Ukraina territooriumile, kus töölepingu sõlmimise järel saadeti tudengid sõjalisele väljaõppele, seejärel juba rindele. Hoolimata asjaaomase saatkonna protestist, milles nõuti tudengite tagasisaatmist Venemaale, ei pääsenud üliõpilased eluga. Saatkonnale anti üle vaid tudengite säilmed kodumaale saatmiseks.

Jäädvustus Sambia tudengi matuselt, kelle elutee lõppes Ukrainas Venemaa relvajõudude ridades võideldes.

Allikas: Salim Dawood (AFP)

Aafrika riikide diplomaatide andmetel on aga ette tulnud ka juhtumeid, kus Ukrainasse võitlema saadetud kodaniku säilmeid üle ei anta, vaid need hävitatakse. On ka juhtumeid, kus kompensatsiooni perele ei maksta ning saatkonda hukkunust ei teavitata. Ukraina sõtta on saadetud sadu Aafrika riikide kodanikke Zambiast, Tansaaniast, Guineast, Kamerunist, Eritreast, Nigeeriast ja mujaltki.

Venemaa relvajõud suunavad välismaalasi eesliini vägedesse, mis kannavad eriti kõrgeid kaotusi – neid paigutatakse paremini treenitud üksuste kaitseks.

Aafrika riikide diplomaatilised esindused Moskvast on korduvalt toonitanud vajadust tõsta Venemaale saabunud tudengite ohuteadlikkust: eelkõige soovivad saatkonnad pühenduda õppimisele, mitte majandusliku kasu teenimisele.

Probleem seisneb aga tõsiasjas, et Aafrika riikidest saabunud üliõpilastele ei piisa makstavast stipendiumist, mistõttu otsivad tudengid elamiskulude katteks tööd. Venemaa ametivõimud kasutavad seda ära, pidades kinni Aafrika riikide kodanikke, kes töötavad Venemaal, ning on keeldunud nende elamisluba pikendamast. Lahendusena on soovitatud valida väljasaatmise ja sõjaväekohustuse vahel. Sadu sõjas osalemisest keeldunud Aafrika riikide kodanikke on seetõttu riigist välja saadetud.

Kuna Venemaal on Ukraina rindele saatmiseks sõdureid väga vaja, kasutavad ametkonnad teisigi praktikaid armee koosseisu suurendamiseks. Näiteks on Venemaa võimud viinud läbi reide kohtades, nagu treeningusaalid, turud jne. Eesmärk on olnud leida „võõramaalaste välimusega mehi“, kellel juba on Venemaa kodakondsus, et saata nad Ukrainasse võitlema. Sellistel haarangutel on ohvriks sattunud ka välistudengeid.